

Міністерство освіти і науки України
**ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет менеджменту,
адміністрування та права**

Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

ОПЕРАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Словник термінів і понять

**Харків
2024**

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

ОПЕРАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Словник термінів і понять

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Навчально-методичної комісії
факультету менеджменту,
адміністрування та права
Протокол № 1 від 17.09.2024 р.

Харків
2024

УДК 658(076)

О 60

Схвалено на засіданні кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування

Протокол № 1 від 27.08.2024 р.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

О. В. Дудник, ректор ПЗВО «Харківський технологічний університет «ШАГ», кандидат економічних наук;

Т. А. Власенко, завідувачка кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, доктор економічних наук.

О 60 Операційний менеджмент: словник термінів і понять /
укладач: О. В. Грідін ; ДБТУ. – Харків : [б. в.], 2024. – 36 с.

У запропонованому словнику систематизовано основні терміни та поняття, які найчастіше використовуються в операційному менеджменті. Цей словник, головним чином, призначений для підвищення ефективності та якості засвоєння теоретичного матеріалу здобувачами освіти, а також для максимально повного оволодіння ними необхідними фаховими компетенціями. Окрім того, словник може бути дуже корисним і цікавим для фахівців у сфері менеджменту, а також для всіх тих, хто просто цікавиться операційним менеджментом.

Відповідальна за випуск (зав. каф.): **САГАЧКО Ю.М.**, к.е.н., доцент

© Грідін О. В., 2024

© ДБТУ, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ГЛОСАРІЙ.....	5
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34

ПЕРЕДМОВА

Словник термінів і понять з дисципліни «Операційний менеджмент» має значну практичну цінність для ефективної організації та підвищення якості освітнього процесу. Цей інструмент відіграє ключову роль у розумінні та засвоєнні здобувачами складних концепцій та принципів, які є основою операційного менеджменту.

Словник забезпечує стандартизацію термінології, що використовується у навчальному процесі, сприяючи точному і однозначному розумінню матеріалу. Учасники освітнього процесу використовують так би мовити «єдину мову», що полегшує комунікацію та забезпечує ефективність навчання.

Операційний менеджмент охоплює широкий спектр понять і методів, включаючи планування, організацію, контроль та оптимізацію виробничих і сервісних процесів, а словник допомагає швидко знайти визначення та пояснення ключових понять, що сприяє поглибленому розумінню предмету.

Словник сприяє формуванню академічної культури серед здобувачів, навчаючи їх правильно використовувати професійну термінологію, що важливо не лише для успішного навчання, але й для подальшої професійної діяльності. Володіння чіткою та точною мовою підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Словник є корисним ресурсом не лише під час освітнього процесу, але й впродовж усієї професійної кар'єри. Він може використовуватися як довідник для повторення та оновлення знань, що сприяє безперервному професійному розвитку.

Отже, словник термінів і понять з навчальної дисципліни «Операційний менеджмент» є важливим інструментом, який сприяє підвищенню якості освітнього процесу, забезпечуючи стандартизацію знань, полегшуючи розуміння та засвоєння матеріалу, підвищуючи ефективність навчання, допомагаючи поєднати теорію з практикою, формує академічну культуру та підтримує безперервне навчання.

ГЛОСАРІЙ

А

Адміністративні методи управління – це методи, які реалізуються у вигляді конкретних безальтернативних завдань, що допускають мінімальну самостійність виконавця, внаслідок чого вся відповідальність покладається на керівника, який видає розпорядження.

Активний спосіб матеріально-технічного постачання виробництва – централізована доставка матеріалів зі складів у цехи.

Альтернатива – це направлені дії чи стратегія, яка може бути обрана тим, хто приймає рішення.

Аналіз виробничих операцій – визначення результатів виробничих завдань з метою підвищення продуктивності праці.

Аудит якості – систематичне й незалежне випробування та оцінювання відповідності діяльності із забезпечення якості та її результатів запланованим заходам, ефективності їх впровадження та досягнення ними цілей.

Б

Багатосерійне виробництво – підприємство, що працює за цим принципом, випускає продукцію, якщо має відносно стабільний асортимент річних її видів, кожен цей вид виробляється партіями на періодичній основі або за замовленням клієнта, або для поповнення товарно-матеріальних запасів.

Безперервність – характеризується способом ведення робіт, за якого виключаються перерви в протіканні технологічного процесу і використанні трудових ресурсів.

Безупинний потік переробка чи подальша обробка неподільних матеріалів, таких як нафта, хімікати чи пиво.

Бізнес – це діяльність, спрямована на одержання прибутку шляхом створення і реалізації певної продукції чи послуг.

Бюджет проекту – план, який виражається у кількісних показниках і відображає витрати, необхідні для досягнення поставленої мети.

В

Валовий дохід – загальний дохід підприємства від всіх видів господарської діяльності і господарських операцій до сплати з нього податкових платежів, що входять в ціну продукції.

Вибіркова перевірка – це метод, який полягає в перевірці через деякі проміжки часу декількох виробів, щоб впевнитися в тому, що вони відповідають вимогам до якості.

Вибірковий контроль – контроль, за якого, рішення про якість контрольованої продукції приймаються за результатами перевірки однієї чи кількох вибірок з партії.

Вимірювання продуктивності – основний засіб для порівняння якості менеджменту різних підрозділів підприємства або менеджменту різних підприємств.

Вимоги до якості – вираження визначених потреб або їх переміщення в набір кількісно або якісно встановлених вимог до характеристик об'єкта, дозволяючи встановити їх виконання й провести перевірку.

Виробнича потужність – це показник, що відображає максимальну здатність підприємства (підрозділу, об'єднання чи галузі) щодо випуску товарної продукції в натуральних чи вартісних одиницях виміру, віднесених до визначеного періоду часу (зміна, доба, місяць, квартал).

Виробнича система – це система, що використовує операційні ресурси компанії, для перетворення чинника виробництва, що вводиться («вход»), в обрану нею продукцію чи послугу («вихід»).

Виробничий процес – це сукупність взаємопов'язаних ресурсів і діяльності від моменту отримання матеріальних ресурсів до відправлення готової продукції споживачеві; це процес, що виконується

одним чи групою (ланкою, бригадою) працівників і складаються із сукупності технологічно пов'язаних між собою операцій, об'єднаних єдністю кінцевої продукції.

Відкрита система – це система, що характеризується взаємодією із зовнішнім середовищем, вона залежить від енергії, інформації і матеріалів, які надходять ззовні.

Властивість продукції – її об'єктивна особливість, яка може проявлятися при її розробленні, виготовленні, експлуатації або споживанні.

Внутрішнє обслуговування – це процес надання всім підрозділам і службам всередині організації послуг, необхідних для підтримки життєдіяльності самої організації.

Вузловий ремонт – це ремонт, заміни цілих вузлів новими або заздалегідь відремонтованими.

Вхідний контроль – контроль споживачем сировини, матеріалів, комплектуючих виробів та готової продукції, які надходять до нього від інших підприємств чи інших діляниць виробництва.

Г

Галузевий підхід – це підхід за якого операційні системи будуються на підставі максимального врахування галузевої специфіки діяльності.

Графічні форми планування та контролю – уявляють собою графічні форми планування і обліку, які дають можливість контролю за виконанням робіт на будь-яку дату, а також дозволяють передбачити майбутні труднощі і своєчасно запобігти ним.

Д

«Дерево рішень» – це графічне відображення процесу, яке визначає альтернативні рішення, «стан природи» і їх відповідні ймовірності віддачі для кожної комбінації альтернатив і «станів природи».

Дієвість – це ступінь досягнення системою поставлених перед нею цілей, ступінь завершення «потрібної» роботи.

Дієвість підприємства – досягнутий бажаний результат, який характеризує кількість виходів операційної системи з урахуванням їх якості.

Довгострокове планування – період планування більше одного року. До такого планування звертаються у тих випадках, коли на придбання виробничих ресурсів чи їх реалізацію потрібний тривалий час (будівлі, обладнання, виробничі приміщення).

Дрібносерійне (замовлене) виробництво – це виробництво малими партіями різноманітного асортименту різної продукції, що найчастіше вимагає різного набору і послідовності технологічних операцій. Цей тип процесу найбільше відповідає виробництву невеликих виробів, які можна виготовити за допомогою декількох етапів.

Е

Економічні методи – це сукупність прийомів і засобів, що забезпечують використання об'єктивних економічних законів та інтересів у діяльності організації на основі товарно-грошових відносин з метою досягнення її цілей.

Економічність – це вимірник, який характеризує результативність виробничої системи відносно ресурсних витрат.

Елементи системи – це відносно відокремлені частини системи, які, не будучи системами даного типу, при їх безпосередній взаємодії створюють систему.

Енергетичне господарство підприємства – господарство, що постачає його виробничі і господарсько-побутові служби усіма видами енергії (електроенергія, теплова енергія палива, пари гарячої води) і енергоносіями (пара, стиснене повітря, гаряча вода).

Ефект – результат, що досягається за рахунок здійснення різних видів діяльності або проведення окремих операцій. Він може виражатися в отриманні додаткової суми доходу або прибутку, у розмірі зниження витрат, в сумі приросту ринкової вартості підприємства тощо.

Ефект операційної системи – це ступінь досягнення поставлених перед системою цілей, у якості яких може виступати множина необхідних властивостей.

Ефективність – співвідношення показників результату (ефекту) і витрат (або суми ресурсів), використаних для його досягнення.

Ж

Життєвий цикл підприємства – загальний період часу від початку діяльності підприємства до природного припинення його існування або відродження на новій основі.

Життєвий цикл проекту – це період часу від задуму проекту до його закінчення, який може характеризуватися моментом здійснення перших витрат за проектом (поява проекту) і отриманням останньої вигоди (ліквідація проекту).

Жорсткі системи – це системи, що потребують однозначної відповідності між процесами і продуктами, де перелік необхідних ресурсів є кінцевим та завершеним.

З

Загальна мета управління запасами на підприємстві – це зниження загальних щорічних витрат на утримання запасів до мінімуму, за умови задовільного обслуговування споживачів.

Загальне управління якістю – це підхід до управління організацією, об'єднуючий основні існуючі методи управління і технічні засоби в науково-обґрунтовану систему, ціллю якої є постійне поліпшення виробничої діяльності і результатів цієї діяльності; це

підхід до управління організацією, націлений на якість, який ґрунтується на участі всіх її членів (персоналу у всіх підрозділах і на всіх рівнях організаційної структури) і направлений на досягнення як довгострокового успіху шляхом задоволення вимог споживача, так і вигоди для членів організації і суспільства.

Закрита система має жорсткі фіксовані межі, її дії відносно зовнішнього середовища незалежні.

Запаси (сировина, матеріали, комплектуючі, готова продукція) являють собою матеріальні цінності, що мають бути використані в ході виробничого або особистого споживання.

Зведений кошторисний розрахунок – це основний документ, за яким визначають вартість проєкту.

Зведені норми витрачання матеріалів – норми, що розробляють на кожний виріб чи одиницю об'єму робіт за укрупненою номенклатурою матеріалів.

Змінні витрати – поточні витрати підприємства, сума яких знаходиться в прямій залежності від об'єму його виробничої або збутової діяльності.

I

Ієрархія – це порядок, що встановлює в системі рівні і ранги підсистем і їхніх елементів.

Індекс якості продукції – комплексний показник якості різномірної продукції, виготовленої за певний період, який дорівнює середньому зваженому відносних показників якості.

Індивідуальне виробництво пов'язане, з одного боку, зі створенням одиничних, досить унікальних зразків, свого роду раритетів, з виконанням разових замовлень, що володіють вираженою специфікою. З іншого боку, індивідуальне виробництво постійно спостерігається в процесі освоєння нової продукції, воно поєднане з випуском перших дослідних зразків, що передують серійному і масовому виробництву.

Інноваційний проєкт – це система взаємопов’язаних цілей і програм їхнього досягнення, що являють собою комплекс науково-дослідних дослідно-конструкторських, виробничих, організаційних, фінансових, комерційних і інших заходів, відповідним чином організованих, оформлених комплектом проєктної документації і забезпечуючих ефективно вирішення конкретного науково-технічного завдання (проблеми), вираженого в кількісних показниках, і призводить до інновації.

Інтегральний показник якості – комплексний показник якості продукції, який відображає відношення сумарного корисного ефекту від експлуатації або споживання продукції до сумарних витрат на її створення і експлуатацію або споживання.

Інтенсивність вхідного потоку – це кількість заявок, що надійшли, за визначений період часу.

Інтенсивність праці – ступінь її напруженості і визначається кількістю фізичної та розумової енергії людини, витраченої за одиницю часу.

Інформаційна операційна система – це система що складається з підсистем і елементів, призначена для збору, переробки інформації та видачу її в згорнутому вигляді для прийняття рішень.

Інфраструктура (від лат. infra – нижче, під та structure – побудова, розміщення) – це сукупність складових частин будь-якого об’єкта, що мають підпорядкований (допоміжний) характер і забезпечують умови для нормальної роботи об’єкта в цілому.

К

Капітальний ремонт – ремонт, який здійснюється тоді, коли вимагається повне розбирання і ремонт базових деталей, заміна зношених деталей і вузлів.

Кваліметрія – це наука, яка вивчає кількісні методи оцінювання рівня якості, що використовуються для обґрунтування рішень, які приймаються при управлінні якістю.

«Кваліфікатор замовлення» (Order Qualifiers) – це критерій, за допомогою якого визначається значущість кожного виду продукції фірми як можливого кандидата для продажів.

Кінцева генеральна сукупність (популяція) – це сукупність користувачів, що час від часу будуть створювати черги.

Ключові операційні можливості (сфера компетенції) – це навички і прийоми, що відрізняють виробничу чи сервісну фірму від її конкурентів.

Коефіцієнт використання сировини і матеріалів – відношення корисної (чистої, теоретичної) частини витрат сировини та матеріалів до норми їх витрат на виробництво одиниці продукції.

Комбінована структура – це система, що характеризується структурою з переходом багатоканального обслуговування в одноканальне і структурою альтернативного шляху.

Комплексний показник якості – показник якості продукції, який стосується кількох її властивостей.

Композиція – об'єднання елементів, підсистем різноманітних рівнів і рангів у цілісність, тобто в систему.

Комутанти – це ринкові структури, які орієнтуються на унікальні сегменти ринкового попиту.

Конкурентні рішення – сукупність стратегій, що визначають рівень конкурентоспроможності виробництва і засоби його підвищення.

Контроль – це процес визначення якості і коригування виконуваної підлеглими роботи, з метою забезпечення виконання планів, спрямованих на досягнення цілей підприємства; це систематичний процес, за допомогою якого операційні менеджери регулюють діяльність організації (операційної системи), забезпечуючи її відповідність планам, цілям і нормативним показникам.

Контроль готової продукції – це важлива функція із забезпечення якості, оскільки це остання можливість для постачальника перевірити відповідність виробу вимогам замовника.

Концепція операційного менеджменту – система наукових знань, що формує теоретичну базу практики управління операційною системою (організаціями).

Короткострокове планування – менше одного місяця. Ця процедура передбачає процес складення графіків на день чи тиждень і полягає в корегуванні виробничого процесу для ліквідації різниці між запланованими та реально досягнутими результатами цього процесу.

Корпоративна стратегія (Corporate Strategy) – це стратегія що ґрунтується на місії компанії і відображає, як саме фірма планує використувати усі свої ресурси та функції з метою забезпечення конкурентної переваги.

Кошторис – це комплекс документальних розрахунків, необхідних для визначення розміру витрат на проєкт. Кошторис має подвійне значення: це документ, що визначає вартість проєкту; це інструмент для контролю й аналізу витрат коштів і ресурсів на проєкт.

Критичні точки (критерії) контролю – це точки, що являють собою обмежуючі фактори.

Л

Лeverидж (leverage) – фінансовий механізм управління формуванням прибутку, заснований на забезпеченні необхідного співвідношення окремих видів капіталу або окремих видів витрат. Розрізняють фінансовий лeverидж (механізм дії на рівень рентабельності власного капіталу за рахунок зміни співвідношення власних і позикових фінансових коштів, використуваних підприємством); операційний лeverидж (механізм дії на суму і рівень прибутку за рахунок зміни співвідношення постійних і змінних витрат); лeverидж активів (механізм дії на структуру фінансування активів).

М

Максимальна потужність операційної системи – потужність, що відповідає найбільш потужному компонентіві. Досягнення максимальної потужності операційної системи припускає, що менеджер збільшує потужність інших компонентів до рівня провідного.

Малий (поточний) ремонт – мінімальний за обсягом ремонт, при якому заміна чи відновлення швидкозношуваних деталей і регулювання механізмів досягається нормальна робота устаткування до чергового планового ремонту.

Маржинальний прибуток – один з найважливіших показників, використовуваних в системі аналізу «взаємозв'язок витрат, об'єму реалізації і прибутку». Маржинальний прибуток є різницею між сумою чистого доходу від реалізації продукції і сумою змінних витрат.

Масове виробництво – це виготовлення однотипної продукції у великих обсягах протягом тривалого періоду часу.

Матеріаловіддача – відношення продукції в грошовому вираженні до затрачених на її виробництво матеріальних ресурсів, і означає, скільки вироблено продукції в грошовій формі на одну гривню матеріальних ресурсів.

Матеріаломісткість – визначає фактичний обсяг матеріальних витрат у розрахунку на виробництво одиниці продукції.

Матеріальні потоки – це системи операцій які класифікуються за характером руху потоку матеріалів від постачальника до покупця.

Матеріально-технічне постачання підприємства – це процес поставки на склади підприємства або відразу на робочі місця необхідних у відповідності із планами виробництва матеріально-технічних ресурсів.

Менеджмент проекту (Project Management) – це процес керівництва та координації людських, матеріальних та фінансових ресурсів протягом життєвого циклу проекту, шляхом застосування сучасних методів та техніки управління для досягнення визначених у проекті результатів за складом та обсягом робіт, вартістю, часом, якістю та задоволенню інтересів учасників проекту.

Мережеве планування – одна з форм графічного відображення змісту робіт і тривалості виконання планів і довгострокових комплексів проєктних, організаційних та інших видів діяльності підприємства, яка забезпечує подальшу оптимізацію розробленого графіка на основі економіко-математичних методів та комп'ютерної техніки.

Мета створення запасів – це створення певного буфера між послідовними поставками матеріалів і здійснення необхідності безперервних поставок.

Методи операційного менеджменту – це система правил і процедур виконання різних задач управління з метою вироблення раціональних управлінських рішень.

Мінімально припустима потужність операційної системи – кількість операцій і процедур, що дозволяє зберегти компоненти і ланки операційної системи в робочому стані, тобто забезпечити мінімально необхідні інформаційні і ресурсні потоки між підрозділами і ділянками.

Мотивація – це стимулювання та спонукування себе та інших до цілеспрямованих дій для досягнення своїх цілей та цілей операційної системи.

Ж

Надзвичайний прибуток – прибуток, що характеризується незвичайним для даного підприємства джерелом формування або дуже рідкісним характером його формування.

Нерозподілений прибуток – прибуток, одержаний в певному періоді і не направлений на споживання шляхом розподілу між акціонерами (пайовиками) і персоналом. Ця частина прибутку призначена для капіталізації, тобто для реінвестування у виробництво.

Нішева фірма – фірма, що орієнтується на невеликі, але стабільні за часом сегменти ринкового попиту.

Норма витрат матеріальних ресурсів – це граничнодопустима кількість сировини, матеріалів, палива, енергії, яка може бути використана для виробництва одиниці продукції визначеної якості.

Нормативна потужність операційної системи – це вимір максимуму потужності на відібраних компонентах системи. Як правило, нормативна потужність завжди нижче чи тотожна потенційній потужності.

Нормативна трудомісткість – затрати праці на виготовлення одиниці продукції або виконання певного обсягу робіт, розраховані згідно з діючими нормами.

О

Одиниця вхідного потоку – це одиниця виміру потоку.

Одиничний тип виробництва характеризується виготовленням широкої номенклатури виробів в одиничних кількостях, що іноді повторюється через невизначені проміжки часу.

Оновлення бізнес-процесу – фундаментальний перегляд і радикальне перепросктування бізнес-процесів для досягнення істотного поліпшення основних показників їх ефективності, таких як вартість, якість, обслуговування і швидкість.

Оперативна робота щодо збуту продукції – охоплює контроль за ходом надходження продукції з виробництва, її приймання, підготовку до відправлення та відправка споживачам; уточнення умов відвантаження продукції, постійний зв'язок зі споживачами, контроль за ходом постачання, надання своєчасної звітності про хід виконання договорів постачання.

Оперативне планування щодо збуту продукції – уточнення і деталізація раніше розроблених планів постачання, розробка календарних завдань щодо постачань, планування відвантаження, погодження із одержувачем конкретних строків відвантаження продукції і на цій основі складання календарних графіків постачання.

Операційна діяльність – основний вид діяльності підприємства, з метою здійснення якої воно створене.

Операційна система – це повна система виробничої діяльності підприємства з виробництва товарів і надання послуг.

Операційна стратегія (Operations Strategy) – стратегія, що полягає в розробці загальної політики і планів використання ресурсів фірми, націлених на максимально ефективну підтримку її довгострокової конкурентної стратегії; підсистема корпоративної стратегії, представлена у вигляді довгострокової програми конкретних дій зі створення та реалізації продукту організації. Ця підсистема передбачає використання і розвиток усіх виробничих потужностей організації з метою досягнення стратегічної конкурентної переваги.

Операційна функція - сукупність дій по трансформації ресурсів (праці, сировини тощо), одержуваних із метасистеми (зовнішнього середовища) і видача «продукції» у цю ж метасистему; основа основ будь-якої організації, вона взаємодіє із всіма іншими її функціями; охоплює всі дії, результатом яких є товари, послуги, що пропонуються організацією на ринку.

Операційний контроль – контроль продукції (чи технологічного процесу), який здійснюють після завершення певної виробничої операції.

Операційний левридж – фінансовий механізм управління прибутком підприємства за рахунок оптимізації співвідношення постійних і змінних витрат.

Операційний менеджер – це людина, яка керує процесом (сервісним або виробничим) на рівні виконання окремих операцій, або часткових виробничих процесів;

Операційний менеджмент – це діяльність з управління процесом придбання матеріалів, їхнього перетворення в готовий продукт і постачанням цього продукту покупцеві; це всі види діяльності, пов'язаної з навмисним перетворенням (трансформацією) матеріалів, інформації або покупців; це діяльність, пов'язана з розробкою, використанням і удосконаленням виробничих систем, на основі яких виробляється основна продукція чи послуги компанії.

Операційний підхід – це підхід що змінює і розширює традиційне розуміння операцій виробничих, технічних, економічних, управлінських служб, а також допоміжних і обслуговуючих виробництв організації.

Операційний прибуток – прибуток, одержаний в результаті операційної діяльності підприємства.

Операційний процес – це сукупність взаємопов'язаних дій людей, засобів праці та природи, внаслідок яких ресурси перетворюються на готові вироби (послуги).

Операційний цикл – період повного обороту всієї суми оборотних активів, в процесі якого відбувається зміна окремих їх видів; календарний період часу, протягом якого оброблюваний виріб або партія виробів проходять усі операції виробничого процесу або певної його частини і перетворюються на завершений продукт та визначається в одиницях календарного часу.

Операційний час – час, необхідний для виконання встановленого комплексу послідовних дій чи операцій відносно одиниці продукції (послуги).

Операційні можливості фірми – це деякий портфель можливостей, які підходять для адаптації до мінливих запитів клієнтів фірми щодо її продукції та (або) послуг.

Операція – відносно досконала рухлива форма, передбачуваного результату (товару чи послуги) що підпорядковується системі вимог і обмежень, які задаються ззовні (хоча і не виключено формування обмежень з внутрішнього середовища); процес, метод чи ряд дій, головним чином практичного характеру чи сукупність цілеспрямованих актів, заходів, спрямованих на досягнення конкретної мети; сукупність дій, направлених на досягнення деякої цілі, тобто це сукупність цілеспрямованих дій.

Оптимальна потужність операційної системи – рівень, що дозволяє використовувати провідну ланку операційної системи зі збереженням 10-30 % резерву потужності.

Організаційний підхід – це управління операціями, що базується на інформаційних критеріях ефективного управління.

Організаційні методи – це сукупність засобів і прийомів прямого керуючого впливу на організаційні відносини між працівниками у процесі функціонування системи (виробництва, надання послуг) з метою керування її станом відповідно до умов, що змінюються.

Організація – це функція створення визначеної структури для досягнення прийнятих (запланованих) планів (програм) окремими виконавцями і підрозділами.

Організація виробничого процесу в часі характеризується способами поєднання операцій технологічного процесу, структурою та тривалістю операційного циклу.

П

Паралельність – принцип раціональної організації процесів, що характеризує ступінь поєднання операцій у часі.

Паралельно-послідовне поєднання операцій – обробка предметів праці на наступній операції починається до закінчення обробки всієї партії на попередній, але за умови, щоб партія оброблялась на кожній операції безперервно.

Пасивний спосіб матеріально-технічного постачання виробництва – отримання цехами матеріалів із складів у міру необхідності.

«Переможці замовлення» (Order Winners) – це критерій, що виділяє продукцію чи послуги однієї фірми серед продукції і послуг інших компаній. Залежно від загальної ситуації таким критерієм може бути вартість продукції (ціна), її якість і надійність або будь-який інший пріоритет, що обговорювався раніше.

Переробна підсистема – це підсистема, що здійснює функцію перетворення вхідних затратних ресурсів (енергія, інформація, капітал, матеріали, праця) на вихідні прибуткові результати (товари, послуги).

«Петля якості» («Спіраль якості») – концептуальна модель взаємозалежних видів діяльності, що впливають на якість на різних стадіях: від визначення потреб до оцінки їх задоволення.

Підсистема – це сукупність взаємозв'язаних і взаємодіючих елементів, які реалізують певну групу функцій системи. Належність підсистеми до того чи іншого рівня системи зумовлює наявність сукупності визначених властивостей.

Підсистема забезпечення – не пов'язана безпосередньо з виробництвом «виходів», але вона виконує необхідні функції забезпечення безперервної ритмічної роботи контролюючої підсистеми на підставі інформації про стан її діяльності.

Підсистема планування та контролю – отримує від переробної підсистеми інформацію про стан системи, виконання графіка випуску продукції та незавершене виробництво і рівень запасів. Інформація надходить із внутрішнього середовища: про мету, структуру, завдання, технологію і людей, політику керівництва, основні напрями діяльності та інші внутрішні параметри.

Підсистема ресурсного забезпечення підтримує на необхідному рівні виробничий процес запасами матеріалів, енергії, інформації та людськими здібностями.

Підсистема технічного обслуговування виробництва передбачає виготовлення робочого і вимірювального інструменту та оснащення, проведення ремонтних робіт та модернізацію устаткування, виконання транспортних та складських операцій.

Підсистема технічної підготовки виробництва здійснює функції науково-експериментального пошуку, конструкторського розроблення і технологічного проектування та освоєння нових конкурентоспроможних виробів.

Планова трудомісткість – це затрати праці на одиницю продукції або ви конання певної роботи з урахуванням можливої зміни нормативної трудомісткості шляхом здійснення заходів, передбачених комплексним планом підвищення ефективності виробництва.

Планування – функція визначає перспективу розвитку системи і її майбутній стан, обумовлює темпи, джерела, методи і форми розвитку операційної системи для досягнення наміченої мети у вигляді конкретних планових моделей (розрахунків), завдань і показників зі встановленням термінів виконання.

Повиробний спосіб розрахунку потреб у матеріально-технічному забезпеченні цехів (підрозділів) – ведеться на базі затвердженого плану випуску продукції, розміру виробничого циклу, відомості розміру виробничого циклу і відомості розцеховки. Відпускання матеріалів здійснюється на основі комплексного ліміту на певну кількість виробів та лімітної карти.

Подетальний спосіб розрахунку потреб у матеріально-технічному забезпеченні цехів (підрозділів) – ведеться за планом запуску деталей у виробництво із врахуванням часу випередження до випуску продукції.

Позамовна система – це система, що заснована на встановленні та дотриманні наскрізних циклових графіків підготовки кожного замовлення до виробництва і його поетапного виконання згідно з цикловими планами за іншими замовленнями.

Послуга – це діяльність, вигоди чи задоволення, що продаються окремо чи пропонуються разом із продажем товарів.

Потенційна чи проектна потужність операційної системи – кількість операцій, що можуть бути виконані при повному знятті чинника невизначеності на всіх рівнях і ланках операційної системи; максимум потужності, що може бути досягнута в умовах ідеального середовища.

Потужність операційної системи – це максимально можливе завантаження виробничих підрозділів чи можливість виробництва до максимального випуску продукції та надання послуг.

Потужність підприємства – це здатність робити за плановий період максимально можливий обсяг продукції даного асортименту, високої якості при повному та рівномірному використанні трудових ресурсів і забезпечення заданого рівня рентабельності.

Предметна спеціалізація характеризується концентрацією в структурних підрозділах однорідних чи різнорідних операцій, що забезпечують закінченість обробки виробу.

Приймальний контроль – це контроль готової продукції після завершення всіх технологічних операцій із виготовлення, за результатами якого приймають рішення про придатність продукції для постачання чи використання.

Принцип віддзеркалення якості – перенесення (віддзеркалення) якості процесу на якість результату.

Прогнозування – оцінка характеру змін цілей або шляхів розвитку об'єкту управління, а також ресурсів і організаційних заходів, необхідних для досягнення очікуваних результатів.

Продуктивність – це відносна ефективність та економічність організацій, де одним із головних складників ефективності є якість; це співвідношення кількості виготовленої системою продукції і кількості витрачених ресурсів на випуск даної продукції.

Продуктивність праці – ефективність трудових витрат, здатність конкретної праці створювати за одиницю часу певну кількість матеріальних благ.

Проект – це комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених для досягнення певних цілей протягом заданого часу при встановлених ресурсних обмеженнях; це окреме підприємство з конкретними цілями, які часто включають вимоги до часу, вартості та якості результатів, що досягаються певне завдання з визначеними вихідними даними й встановленими результатами (цілями), що обумовлюють спосіб його вирішення; це певне підприємство з початково встановленими цілями, досягнення яких означає завершення проекту; одноразовий комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямований на задоволення визначеної потреби, шляхом досягнення конкретних результатів при встановленому матеріальному (ресурсному) забезпеченні з чітко визначеними цілями протягом заданого періоду часу.

Проектне (одиничне) виробництво носить неповторюваний характер, кожна одиниця кінцевої продукції унікальна за конструкцією,

за завданнями, що виконуються, розміщенням або якимось іншими важливими ознаками.

Проектування – це діяльність, яка починається зі створення креслень компонентів і складальних вузлів і здійснюється в системі автоматизованого проектування (Computer-Aided Design – CAD).

Пропорційність – принцип, виконання якого забезпечує рівну пропускну здатність різних робочих місць одного процесу і відповідне їхнє забезпечення інформацією, матеріальними ресурсами, кадрами тощо.

Проста властивість – властивість, яка для конкретних умов оцінювання рівня її вартості продукції не може бути поділена на дрібніші властивості.

Процес – сукупність взаємозв'язаних ресурсів і діяльності, яка перетворює вхідні елементи в ті, що виходять.

Процесор операційної системи – це елемент, що забезпечує виконання основних функцій.

Прямоточність – показник раціональної організації процесів, що характеризує оптимальність шляху проходження предметів праці, інформації, ресурсів тощо.

Р

Режим функціонування – це сукупність параметрів та умов функціонування, що забезпечують передбачене технологією створення продукту, а також збереження і поточне відтворення елементів операційної системи.

Ресурси – це керовані фактори виробництва, що володіють вартісними властивостями і перетворюючими можливостями, необхідні для забезпечення функціонування і розвитку виробничих процесів з метою досягнення запланованих результатів.

Ринок – мережа рівноправних відносин, заснованих на купівлі-продажу продукції і послуг, відносинах власності, рівновазі інтересів продавця і покупця.

Ритмічність – показник раціональної організації процесів, що характеризує рівномірність їхнього виконання в часі.

Рівень екстенсивного використання праці – ступінь її продуктивного використання та тривалість протягом робочого дня при незмінності інших характеристик.

Рівень якості продукції – відносна характеристика її якості, заснована на порівнянні характеристик показників якості оцінюваної продукції з її базовими характеристиками.

Рівномірний розподіл вхідного потоку характеризується суворою періодичністю, тобто рівними інтервалами часу між вхідними заявками, які надходять одна за одною.

Рівномірність – показник раціональної організації процесів, що характеризує рівномірність їхнього виконання в часі.

Рішення по матеріальним ресурсам – сукупність стратегічних рішень по об'єму і якості матеріальних ресурсів.

Робоче місце – частина виробничої площі ділянки (цеху), закріплена за одним чи бригадою робітників і оснащена устаткуванням, інструментом і допоміжними пристроями, що відповідають характеру виконуваних робіт. Кожне робоче місце призначається для виконання певних робіт (операцій).

Розвиток – це придбання операційною системою нової якості, що зміцнює життєдіяльність в умовах зовнішнього середовища, що змінюється.

Розподіл прибутку – форма реалізації розробленої дивідендної політики і політики формування власних інвестиційних ресурсів, в процесі якої одержаний (намічений до отримання) прибуток розподіляється за основними напрямками його майбутнього використання.

Розрахункова потужність операційної системи – кількість закінчених операцій, що допускаються найменш масштабним компонентом операційної системи.

С

Сервісний бізнес – це сфера діяльності, основною метою якої є надання клієнтам якої-небудь конкретної послуги або набору послуг при взаємодії з ними і найчастіше з їхньою особистою участю.

Середній ремонт – це ремонт, при якому виконується часткове розбирання основних вузлів устаткування, заміна і відновлення зношених деталей.

Серійне виробництво – це випуск продукції окремими серіями, групами (партиями), які можуть бути і великими і складаються з сотень чи тисяч виробів, і дрібними, що обчислюються десятками чи сотнями виробів.

Сировина – матеріали, які використовуються для виробництва продукту. В НАССР до неї відносяться і ті матеріали, які використовуються при переробленні, а також ті, які контактують із продуктом у процесі виробництва, тобто інгредієнти, добавки, проміжні продукти і упаковка.

Система – це певна цілісність зумовленої сукупності взаємозалежних частин, кожна з яких унаслідок функціональної взаємодії робить свій внесок у характеристику цілого.

Система аналізу «Взаємозв'язок витрат, об'єму реалізації і прибутку» («Cost-Volume-Profit Relationships»; CVP) – механізм цілеспрямованого факторного аналізу, що дозволяє виявити роль окремих чинників у формуванні прибутку від реалізації продукції і забезпечити ефективне управління цим процесом.

Система НАССР – система, яка визначає, оцінює ризики, суттєві для безпеки харчових продуктів і управляє ними.

Система оперативного управління виробництвом – це складна організаційно-планова система, яка охоплює три підсистеми: функціональну, елементну та організаційну.

Система планування «на склад» – це система, що передбачає організацію виготовлення уніфікованих вузлів і деталей широкого

застосування укрупненими партіями для створення і накопичення складського запасу, який би забезпечував безперебійне складання змінної номенклатури виробів.

Система планування за випередженням – це система, що побудована на узгодженні роботи всіх виробничих підрозділів через розподіл календарного фонду часу планового періоду між роботами складання і запуску чергової серії різних виробів із дотриманням комплектного календарного випередження стадій технологічного процесу.

Система планування за комплектувальними номерами – це система, що ґрунтується на встановленні комплектних календарних випереджень у роботі взаємопов'язаних виробничих підрозділів за всією номенклатурою деталей (заготовок), які стосуються завданих порядкових номерів готових виробів.

Система планування по заділах – це система, що заснована на створенні нормативного заділу по кожній деталі (вузлу), рівень якого визначає нормативний час випередження.

Система якості – сукупність організаційної структури, розподілу відповідальності, процесів, процедур і ресурсів, яка забезпечує загальне керівництво якістю.

Системою планово-попереджувальних ремонтів (ППР) називають сукупність запланованих технічних і організаційних заходів щодо догляду, нагляду і ремонту устаткування, проведених по заздалегідь складеному плану, з метою попередження прогресивного зносу, раптових виходів устаткування з ладу і підтримки його в працездатному стані.

Ситуаційний підхід пов'язує конкретні прийоми з конкретними ситуаціями для того, щоб забезпечити досягнення цілей виробничої системи найефективніше за існуючих обставин. Він концентрується на ситуаційних різницях між підприємствами і всередині самих підприємств.

Складна властивість – та, яка у свою чергу може бути поділена на прості властивості.

Складська форма постачання підприємства – це форма постачання сировиною і матеріалами, яка застосовується тоді, коли потрібні ресурси є меншими ніж транзитна норма, і підприємство отримує їх необхідні обсяги зі складів або баз організацій оптово-роздрібною торгівлі.

Соціально-психологічні методи – це способи впливу на колективи людей, які базуються на використанні наукових досягнень соціальної і загальної психології в управлінні виробництвом.

Специфіковані норми витрачання матеріалів – норми, що розробляють на кожну деталь, виріб та одиницю об'єму робіт в розгорнутій номенклатурі матеріалів.

Спільне підприємство – це міжнародні фірми, які мають двох або більше засновників – юридичних осіб з різних країн.

Стандарт – це документ, виданий і затверджений офіційним органом для постійного використання, що містить керівництво, правила або характеристики, направлені на забезпечення оптимальних результатів.

Стандарт на систему якості – це документ, що встановлює вимоги до системи якості, яка може охоплювати різні елементи життєвого циклу (петлі якості) продукції.

Стандартизація – це процес формування стандартів або ж інструмент управління якістю на державному рівні.

Стратегічний альянс – це згода про співпрацю між виробництвами на одному і тому ж рівні розподілу продукції.

Стратегічні постачальники (Strategic Suppliers) – це постачальники, що випускають продукцію, відповідну для зарубіжного виробництва материнської компанії.

Стратегія фірми – стратегія, що полягає в тому, щоб через операційну функцію надати продукти і послуги для задоволення основних потреб.

Структура операційної системи – це відносно постійний порядок внутрішніх просторово-часових зв'язків системи між її елементами і

взаємодія їх із зовнішнім середовищем, що визначає функціональне призначення останньої.

Структурні рішення – це сукупність стратегій, які визначають інтеграційні взаємодії виробничих підрозділів з метою ефективного впливу на споживача продукції, постачальників, конкурентів.

Сукупне планування (Aggregate Planning) – це перетворення річних і квартальних бізнес-планів у докладні виробничі плани, що визначають обсяг продукції і використання трудових ресурсів для середньострокового періоду (від 6 до 18 місяців).

Суттєвий ризик – потенційний ризик, який вимагає управління згідно з аналізом ризиків.

Суцільний контроль – рішення про якість контрольованої продукції приймають за результатами перевірки кожної одиниці.

Схеми технологічного процесу – це схеми, за допомогою яких наочно відображається усе, що відбувається з продукцією в міру послідовного виготовлення на відповідному виробничому устаткуванні.

III

Тактика – це спосіб поточної організації управлінських функцій, який забезпечує поетапну і поточну реалізацію стратегій операційної системи.

Темп виробництва – це кількість одиниць продукції, що виготовляється в одиницю часу (година, зміна, день).

Технічна операційна система – це система, що складається з комплектуючих частин, сполучених між собою, призначена для самостійного виконання заданих функцій: виробництва конкретного виду продукції (або здійснення конкретного виду роботи) із можливим задоволенням визначених потреб споживачів.

Технологічна спеціалізація підрозділів характеризується груповим розташуванням однотипних робочих місць із виконання технологічно однорідних операцій з різними виробами.

Технологічний процес – сукупність дій зі зміни та визначення стану предмета праці.

Технологічні рішення – сукупність стратегій, що визначають динаміку техніки і технологій виробництва і впливу на них ринкових чинників, а також стратегії, що формують технологічний профіль підприємства.

Технологія – це прийнятий для даного бізнесу метод перетворення ресурсів операційної системи, у процесі якого створюється товар або послуга для споживача; це важливий ресурс не лише для окремих операцій виробничого процесу, але і для зростання та підвищення ефективності роботи фірми в цілому.

Тип виробництва – це класифікаційна категорія виробництва, яка враховує такі його властивості, як широта номенклатури, регулярність, стабільність і обсяг випуску продукції.

«Точка беззбитковості» (беззбитковий обсяг реалізації) – показник, що характеризує об'єм реалізації продукції, при якому сума чистого доходу підприємства дорівнює загальній сумі постійних витрат.

Транзитна форма постачання підприємства – це форма постачання сировиною і матеріалами, яка застосовується тоді, коли підприємство одержує їх безпосередньо від виробників цих ресурсів.

Трудові (кадрові) рішення – система стратегічних рішень, які визначають склад персоналу і його відношення до виробництва.

У

Управління виробництвом – це управління об'єктами чи процесами, що виробляють товари та (або) надають послуги.

Управління запасами – група функцій управління, що підтримують повний цикл потоку матеріалу від закупки та внутрішнього контролю за перетворенням матеріальних запасів на готовий продукт і контролю в процесі здачі на склад, до доставки та розповсюдження закінченого продукту.

Управління матеріальними ресурсами – це система організацій, служб підприємства, спрямована на забезпечення безперервного виробничого процесу, ритмічного випуску продукції, технічного вдосконалення засобів виробництва, ефективної організації використання матеріальних ресурсів на всіх стадіях виробництва.

Управління операціями – це процес проєктування, планування, узгодження, контролю всіх засобів, процесів і видів діяльності, необхідних для перетворення праці, капіталу, матеріалів, енергії та професійних навичок у товари та послуги для задоволення потреб зовнішнього середовища; передбачає знаходження безпечних оптимізуючих алгоритмів побудови діяльності фірми, які забезпечували б динамічну рівновагу фірми та середовища.

Управління проєктами – це процес управління командою, ресурсами проєкту за допомогою спеціальних методів та прийомів з метою успішного досягнення поставленої мети.

Учасники управління проєктами – юридичні та фізичні особи, які зобов'язані виконати деякі дії, передбачені проєктом та інтереси яких будуть задіяні при реалізації проєкту.

Ф

Фактична трудомісткість виражає фактичні затрати праці на виготовлення одиниці продукції або певного обсягу роботи.

Фінансові рішення - сукупність стратегій, яка визначає пріоритети і розміри залучення і використання фінансових ресурсів підприємства.

Функціональний підхід – це підхід який побудований на основі виділення і формалізованого опису послідовних або паралельних функцій, необхідних для одержання необхідного результату.

Функціонування – це підтримка життєдіяльності, збереження функцій, що визначають цілісність операційної системи та її суттєві характеристики.

Функція (від лат. *functio* – виконання, закінчення) означає величину, що змінюється разом із незалежною змінною (аргументом).

Функція системи характеризує прояв її властивостей у даній сукупності відносин і являє собою спосіб дії системи при взаємодії із зовнішнім середовищем. Функція системи є проявом її якісних властивостей у взаємодії з іншими об'єктами системного і несистемного порядку.

Ц

Цех – це структурна одиниця підприємства, що володіє адміністративною самостійністю, організована на основі технологічної чи предметної спеціалізації виготовлення якої-небудь частини чи в цілому готової продукції підприємства.

Цінність (Value) – це можливість придбання товару, що володіє найбільш важливими характеристиками, тобто виробленого згідно з технічними умовами, у встановлений термін і з визначеною надійністю, за найнижчою можливою ціною.

Ч

Час непродуктивної роботи – це час, протягом якого робітник фактично працює, але корисний результат відсутній, наприклад: виправлення браку продукції, що виник з вини самого працівника; виконання роботи, непередбаченої змінним завданням, виконання роботи для задоволення власних потреб.

Час обслуговування робочого місця – затрати часу на дії, пов'язані з доглядом за робочим місцем, прийманням устаткування, інструменту, пристроїв у робочому стані протягом зміни (заміна інструменту, що зупинився, його заточування, чищення і змащування устаткування).

Час оперативної роботи – це найпродуктивніша частина робочого дня, пов'язана з досягненням мети трудового процесу, тобто із безпосереднім виконанням виробничого завдання.

Час організаційного обслуговування – час, що витрачається на догляд робочого місця і його впорядкування, розкладання інструменту на початку зміни та прибирання наприкінці її, чищення і змащування обладнання.

Час перерв у роботі виконавця – загальна тривалість часу, протягом якого, працівник не працює незалежно від причин, що викликали його бездіяльність.

Час перерв, зумовлених порушенням трудової дисципліни – час, що складається із часу запізень на роботу, невинуватого об'єктивними причинами зволікання початку робочої зміни, передчасного завершення зміни, перевищення часу обідньої перерви та нормованого часу на відпочинок тощо.

Час підготовчо-заключної роботи – час на підготовку робочого місця й себе на початку зміни – на отримання завдання, матеріалів, креслень, налагодження устаткування на потрібний режим роботи, а також наприкінці зміни – на її завершення – здача готової продукції, здача інструменту тощо.

Час продуктивної роботи – це час, протягом якого працівник виконує свої прямі обов'язки, передбачені завданням і регламентом, а також роботи і обов'язки за сумісництвом.

Час регламентованих перерв – це час, що охоплює перерви та зупинки в роботі, що не є об'єктивно необхідними, тобто, небажаними, які виникають внаслідок недоліків в організації виробництва і праці; час перерв, зумовлених недоліками у технології та організації виробництва; час перерв, зумовлених порушеннями трудової дисципліни.

Час роботи – це частина робочого дня, зміни, протягом якого робітник на своєму робочому місці здійснює певні дії, пов'язані із забезпеченням трудового процесу. Час роботи поділяється на час продуктивної роботи і час непродуктивної роботи.

Час технічного обслуговування – час, що використовується на догляд обладнання у процесі виконання певної конкретної роботи, зокрема налагодження обладнання, заміна зношеного інструменту тощо.

Часу перерв, зумовлених недоліками технології та організації виробництва – перерви, що спричинились через несправність устаткування, відсутність у належний час заготовок, матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих виробів, інструменту, технологічної оснастки, перебої у постачанні електроенергії, тощо.

Чистий прибуток – остаточна сума прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства після сплати податків і інших обов’язкових платежів з суми балансового (валового) прибутку.

Я

Якість – міра корисності виробів, сукупність властивостей, що визначають міру (ступінь) здатності виробу виконувати властиві йому функції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Виробничий (операційний) менеджмент: навчальний посібник / В.О. Василенко, Т.І. Ткаченко; за редакцією В.О. Василенка. [вид. 2-ге виправл. і доп.]. Київ : «Центр учбової літератури», 2005. 532 с.
2. Гевко І.Б. Операційний (виробничий) менеджмент: конспект лекцій. Тернопіль : ТНТУ, 2017. 128 с.
3. Гевко І.Б. Операційний менеджмент: навчальний посібник. К. : «Кондор», 2007. 228 с.
4. Іванов М.М., Камазов П.В. Операційний менеджмент: навчальний посібник. Київ : Вид-во «Центр учбової літератури», 2024. 240 с.
5. Капінос Г.І., Бабій І.В. Операційний менеджмент: навчальний посібник. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 352 с.
6. Конспект лекцій з дисципліни «Операційний менеджмент» для здобувачів вищої освіти із технічних спеціальностей / укл.: Кучер М.М. Кам'янське : ДДТУ, 2017. 153 с.
7. Конспект лекцій з дисципліни «Операційний менеджмент» / В.В. Гриненко. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 130 с.
8. Лепейко Т.І., Шматько Н.М. Операційний менеджмент: навчальний посібник. Х. : УПА, 2011. 247 с.
9. Лопатенко Л.О. Операційний менеджмент: конспект лекцій. К. : МАУП, 2007. 128 с.
10. Михайловська О.В. Операційний менеджмент: навчальний посібник. К. : «Кондор», 2008. 550 с.
11. Олійник І.А., Пасічник В.Г. та ін. Операційний менеджмент: навчальний посібник. К. : «Центр учбової літератури», 2006. 160 с.
12. Омеляненко Т.В., Задорожна Н.В. Операційний менеджмент: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. К. : КНЕУ, 2003. 236 с.
13. Омеляненко Т.В., Осокіна А.В. Операційний менеджмент: презентаційний курс: навчальний посібник. К. : КНЕУ, 2016. 197 с.

14. Онищенко В.О., Редкін О.В., Старовірець А.С., Чевганова В.Я. Організація виробництва: навчальний посібник. К. : Лібра, 2005. 336 с.
15. Операційний менеджмент: [методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни] / укладач: О. В. Грідін ; ДБТУ. Харків : [б. в.], 2022. 118 с.
16. Операційний менеджмент: [методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни] / укладач: О. В. Грідін ; ХНТУСГ. Харків : Вид-во ТОВ «Стильна типографія», 2019. 112 с.
17. Операційний менеджмент: навчальний посібник / І.А. Маркіна, О.М. Помаз, Ю.В. Помаз; за ред. І.А. Маркіної. Полтава : ПДАА, 2018. 224 с.
18. Операційний менеджмент: навчально-методичний комплекс дисципліни: навчальний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» / уклад.: Т.А. Коцко. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 120 с.
19. Плоткін Я.Д., Пащенко І.Н. Виробничий менеджмент. Львів : ІВЦ «ІНТЕЛЕКТ+», 1999. 258 с.
20. Ратушняк О.Г. Операційний менеджмент: електронний навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2016. 243 с.
21. Соснін О.С., Казарцев В.В. Виробничий і операційний менеджмент: навчальний посібник. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2002. 147 с.
22. Старченко Г.В., Калінько І.В., Косач І.А. Операційний менеджмент. навчальний посібник. К. : Вид-во «Кондор», 2020. 264 с.
23. Сумець О.М. Операційний менеджмент: теоретичний аспект і практичні завдання: підручник. [3-тє вид., перероб. та доповн.]. К. : ВД «Професіонал», 2006. 480 с.
24. Тарасюк Г.М. Управління проектами: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Каравела, 2004. 344 с.
25. Шваб Л.І. Економіка підприємства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. [4-е вид.]. К. : Каравела, 2007. 584 с.

26. Шиян Н.І. Операційний менеджмент: конспект лекцій. Х. : ХНТУСГ, ТОВ «СТАС», 2006. 85 с.

27. Школа І.М., Михайловська О.В. Операційний менеджмент: практикум. Чернівці : Книги-XXI, 2004. 376 с.

28. Chary S.N. Production and Operations Management, 6e. McGraw-Hill Education, 2019. 972p.

29. Chase, Richard B., Aquilano, Nicholas J., Jacobs, Robert F. Production and operations management: manufacturing and services. 8th ed. Boston, MA: Irwin/McGraw-Hill, 1998. 889 p.

30. Dan, R. Raid, Nada, R. Sanders. Operations Management: An Integrated Approach, EMEA Edition. 7th ed. Wiley. John Wiley & Sons, LTD. 2020. 656 p.

31. David Gardiner, Hendrik Reefke. Operations Management for Business Excellence: Building Sustainable Supply Chains. 4th ed. Taylor & Francis. 2019. 452 p.

32. Jan Vissers, Silvia Elkhuisen, Nathan Proudlove. Operations Management for Healthcare. 2th ed. Taylor & Francis. 2022. 340 p.

33. Khann R.B. Production and Operations Management. PHI Learning, 2007. 536 p.

34. Murthy Rama P. Production and Operations Management. New Age International, 2005. 428 p.

35. Sanjay Sharma. Manufacturing Operations Management. Taylor & Francis. 2014. 214 p.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ОПЕРАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Словник термінів і понять

Укладач:

ГРІДІН Олександр Володимирович

Формат 60 x 84 ¹/₁₆. Гарнітура Garamond
Авторських арк. – 1,37. Умовн. друк. арк. – 2,25.

Державний біотехнологічний університет

61002, м. Харків, вул. Алчевських 44